

Leikitään yhdessä!

**Vuorovaikutukselliset kohtaamiset varhaisiän musiikki-
kasvatuksessa**

Aino Erola

Opinnäytetyö
Toukokuu 2020
Kulttuuriala
Musiikkipedagogi (AMK)
Varhaisiän musiikinopettaja

Tekijä(t) Erola, Aino	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Päivämäärä Toukokuu 2020
	Sivumäärä 38	Julkaisun kieli Suomi
		Verkojulkaisulupa myönnetty: x
Työn nimi Leikitään yhdessä! Vuorovaikutukselliset kohtaamiset varhaisiän musiikkikasvatuksessa		
Tutkinto-ohjelma Musiikkipedagogi		
Työn ohjaaja(t) Leena Pansu		
Toimeksiantaja(t)		
<p>Opinnäytetyön aihe vuorovaikutukselliset kohtaamiset varhaisiän musiikkikasvatuksessa valikoitui Erasmus+ opiskelijavaihdon aikana Itävallassa. Vuorovaikutustapojen moninaisuus herätti kiinnostuksen tutkia vuorovaikutustapoja tarkemmin ja näin ollen myös vahvistaa omia vuorovaikutustaitoja opettajan työssä. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, minkälaisia vuorovaikutustapoja ja -keinoja muskaritunneilla ilmenee.</p> <p>Tutkimus toteutettiin kvalitatiivisena toimintatutkimuksena Jyväskylän ammattikorkeakoulun Muskaritudioissa 1-2-vuotiaiden vanhempi-lapsi-ryhmässä. Tutkimus toteutettiin neljänä muskarikertana. Aineisto koottiin omasta toiminnasta, havainnoinnista ja kyselystä. Opiskelijan ohjaamat tuokiot videoitiin.</p> <p>Tutkimuksessa havaittiin, että lapsille suunnatut kysymykset olivat erinomainen tapa lisätä kommunikaatiota lapsen ja opettajan välillä. Puolestaan lapsen ja vanhemman välinen vuorovaikutus oli monipuolista, sillä vanhemmat tukivat lasta aktiivisesti läpi tuokion. Lasten välinen vuorovaikutus ilmeni pääosin siinä, kun lapset tarkkailivat toisiaan, muun muassa toistensa soittotekniikoita. Vanhempien välinen vuorovaikutus oli minimaalista johtuen siitä, että vanhemmat keskittyivät läpi tunnin oman lapsensa toiminnan tukemiseen. Vuorovaikutus korostui kokonaisuudessaan vahvinten elein ja ilmein.</p> <p>Kyselytulokset vahvistivat, että muskarissa käyminen on vahvistanut lapsen ja vanhemman välistä suhdetta. Lisäksi kyselystä saatiin selville, että muskarista opitut laulut ja leikit on tuotu kotiin vahvistamaan lapsen ja vanhemman välistä suhdetta.</p>		
Avainsanat (asiasanat) Varhaisiän musiikkikasvatus, vuorovaikutus		
Muut tiedot (Salassa pidettävät liitteet)		

Author(s) Erola, Aino	Type of publication Bachelor's thesis	Date May 2020 Language of publication: Finnish
	Number of pages 38	Permission for web publication: x
Title of publication Let's play together! Interactive encounters in early childhood music education		
Degree programme Music Pedagogy		
Supervisor(s) Leena Pansu		
Assigned by		
<p>The topic of the thesis, interactive encounters in early childhood music education, was selected during the Erasmus + student exchange in Austria. The plurality of interaction modes aroused the interest in further exploring the interaction modes, and thus also strengthening one's own interpersonal skills in teacher's work. The aim of this study was to explore what kinds of methods and ways of interaction could be identified during the lessons.</p> <p>The study was carried out as a qualitative action study in the Muskaristudio of JAMK University of Applied Sciences in the parent-child group of 1-2-year-olds. The study was conducted during four lessons. The data was collected by using observations done in the lessons and by conducting a survey. The lessons conducted by the student were videotaped.</p> <p>During the study, it was discovered that questions addressed to children were an excellent way to increase the communication between the child and the teacher. In turn, the interaction between the child and the parent was versatile, as parents actively supported their children throughout the lessons. The interaction between the children was mainly manifested as the children observed each other's doings, for example playing techniques. Interaction between parents was minimal because they focused on supporting their own child's activities throughout the lesson. All in all, interaction was mostly emphasized by the gestures and expressions.</p> <p>The results of the survey confirmed that attending to the lessons had strengthened the relationship between the child and the parent. In addition, the survey revealed that the songs and the games learned during the lessons were brought home to strengthen the relationship between the child and the parent.</p>		
Keywords/tags (subjects) Early childhood music education, interaction		
Miscellaneous (Confidential information)		

Sisällysluettelo

1	Johdanto	2
2	Varhaisiän musiikkikasvatus	4
2.1	1-2-vuotias muskarissa	5
3	Vuorovaikutus	7
3.1	Varhainen vuorovaikutus	8
3.2	Musiikillinen vuorovaikutus	9
4	Tutkimusmenetelmät.....	10
4.1	Aineistonkeruu	12
5	Tutkimuksen toteuttaminen	13
5.1	Ensimmäinen havainnointikerta	14
5.2	Ensimmäinen ohjauskerta	16
5.3	Toinen ohjauskerta	18
5.4	Toinen havainnointikerta	20
5.5	Aineiston analyysi.....	21
6	Tulokset.....	22
6.1	Kyselyn tulokset.....	24
7	Pohdinta.....	25
7.1	Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus.....	27
7.2	Jatkokehitys	27
	Lähteet	29
	Liitteet	31
	Liite 1. Tuntisuunnitelma	31
	Liite 2. Tuntisuunnitelma	34
	Liite 3. Kyselylomake	36

1 Johdanto

Sain inspiraationi aiheittani kohtaan, kun olin Itävallassa Erasmus+ opiskelijavaihdossa. Erityisesti yhteisen kielen puute muskarin toiminnassa sai minun kiinnostukseni heräämään vuorovaikutustaitoja kohtaan. Osallistuin opiskelijavaihdossa kahdelle eri muskaritunnille, joista toinen oli ensimmäisen ja toisen ikävuoden muskari. Tässä muskarissa opettajan suurieleinen vuorovaikutus sai minut tuntemaan oloni innostuneeksi ja tervetulleeksi, vaikka yhteisiä sanoja ei siihen löytynyt. Hänen innokkuutensa myös tarttui muskarin lapsiin. Hän oli lisäksi suuresti kiinnostunut kulttuuristani.

Opetin muskarissa numerot yksi, kaksi ja kolme, jotka taputtelimme suomeksi perussykkeessä. Ihailin suuresti opettajan heittäytymiskykyä ja läsnäolotaitoaan, vaikka hän ei osannut lausua näitä numeroita. Se oli minusta ja lapsista hurjan hauskaa, mutta samalla pienet lapset oppivat suurieleisen vuorovaikutuksen kautta taputtamaan perussykettä. Minua inspiroi paljon opettajan aitous ja avoimuus musiikkia sekä oppilaita kohtaan. Haluaisin myös itselleni kyseiset heittäytymistaidot ja olen sitä mieltä, että ryhmänohjaajan kannustavalla ja positiivisella olemuksella on suuri vaikutus hyvän ryhmädynamiikan ja hyvän vuorovaikutussuhteen syntymiseen. Tämän vuoksi lähdin tutkimaan vuorovaikutustapoja, joita voi havaita varhaisiän musiikkikasvatuksen tunneilla.

Edellä mainitun lisäksi koen vuorovaikutuksellisen kohtaamisen olevan erittäin tärkeää lapsen kehityksen kannalta. Minua kiinnostaa suuresti äidin ja vauvan välinen vuorovaikutussuhde ja sen tärkeys lapsen ensimmäisinä ikävuosina, koska kehitys on nopeaa. Tätä on ollut hyvin mielenkiintoista seurata ohjaamissani muskareissa.

Opinnäytetyö sisältää varhaisiän musiikkikasvatuksen sekä vuorovaikutuksen teoreettista tietoa eri osa-alueista. Teoriataustassa, luvuissa kaksi ja kolme avaun tutkimukseni kannalta keskeisiä käsitteitä kuten käsitteen ”vuorovaikutus”. Lisäksi

selvitän, miten sitä on sovellettu varhaisiän musiikkikasvatuksessa. Teoriataustassa selvitän lapsen kehitysvaiheet pääpiirteittäin ensimmäisen ja toisen ikävuoden aikana. Teoriatausta koostuu useista kotimaisista artikkeleista ja teoksista, jotka käsittelevät vuorovaikutusta eri näkökulmista, muun muassa musiikkikasvatuksen näkökannalta.

Toteutin tutkimuksen taaperoryhmässä, jossa vanhemmat olivat aktiivisesti toiminnassa mukana. Keräsin tutkimusaineistoni omista ohjaustilanteista, muskarituokioiden observoinnista ja vanhemmille tehdyllä kyselylomakkeella. Tutkimuksen tarkoituksena oli tarkkailla lasten käytöstä ja huomioida, miten ryhmäläiset ovat muskarissa vuorovaikutuksessa keskenään. Lisäksi tarkastelin, minkälaisia taitoja varhaisiän musiikinopettaja tarvitsee ammatissaan, ja millaisissa tilanteissa vuorovaikutus korostuu.

Varhaisiän musiikkikasvatuksessa tapahtuvaa vuorovaikutusta on tutkittu monesta eri näkökulmasta. Esimerkiksi varhaista vuorovaikutusta on tutkinut **Kaarina Marjanen** väitöskirjassaan. Marjasen väitöskirjan tutkimuksen tulokset ovat vahvistaneet sen, että prenataalit musiikilliset kokemukset vahvistavat äidin ja vauvan välistä suhdetta. Tämän voi havaita vauvan vuorovaikutustaidoissa. (Marjanen 2009b, 159.) **Marjo Kaipainen** (2007) on myös tutkinut varhaisiän musiikkikasvatuksen potentiaalia tukea äidin ja vauvan varhaista vuorovaikutusta. Tutkimuksensa tuloksissa Kaipainen toteaa, että muskarissa käyminen vahvistaa äidin ja lapsen välistä suhdetta (Kaipainen 2007, 88).

Opinnäytetyöni tavoitteena oli vahvistaa tutkimuksen myötä jo olemassa olevaa tietoa, tuottaa uutta tietoa ja kehittää vuorovaikutustaitojani, joita tulen varhaisiän musiikinopettajana tarvitsemaan. Haluan myös lisätä muskarissa tapahtuvaa vuorovaikutusta eri toimijoiden kesken, ja kannustaa muskarissa käyviä henkilöitä avoimeen vuorovaikutukseen keskenään. Käytän opinnäytetyössäni sanaa ”muskari”, joka on vakiintunut lyhenne sanasta musiikkileikkikoulu.

2 Varhaisiän musiikkikasvatus

Varhaisiän musiikinopetusta toteutetaan ryhmäopetuksena 0-8-vuotiaille lapsille. Opetusta tapahtuu muun muassa musiikkileikkikouluissa, perheryhmissä tai soitinryhmissä. Ryhmät jaetaan ottaen huomioon pedagoginen tarkoituksenmukaisuus, oppilasryhmien ikärakenne ja opetustila (Marjanen 2009a, 388.) Suomalainen musiikkikasvatustoiminta pohjautuu moniin musiikkipedagogisiin suuntauksiin, jonka keskeisiä vaikuttajia ovat olleet **Zoltan Kodály**, **Emile Jaques-Dalcroze**, **Carl Orff** ja **Shin'ichi Suzuki** (Ruokonen 2011, 127). Varhaisiän musiikkikasvatus on kokonaisvaltaista ja moniaistista toimintaa. Erityisesti Orff pyrki pedagogiikallaan kokonaisvaltaiseen prosessiin, missä musiikki, laulaminen ja soittaminen yhdistyvät liikkeeseen ja draamaan. (Lindberg-Piironen & Ruokonen 2017b, 355-356.)

Inkeri Ruokonen (2011, 127) kertoo artikkelissaan varhaisiän musiikkikasvatuksen tavoitteiden olevan tarjota lapsille musiikillisia elämyksiä, valmiuksia ja taitoja. Lisäksi tavoitteena on antaa avaimet jatkuvan musiikkiharrastuksen syntymiseen. Myönteiset elämykset luovat pohjaa hyvälle musiikkisuhteelle. Varhaisiän musiikkikasvatuksen leikinomaisella toiminnalla edistetään lapsen ryhmätyöskentelytaitoja sekä oppimisvalmiuksia. Kokemukset ja elämykset korostuvat, kun toiminnassa otetaan huomioon muiden taiteenalojen tarjoamat mahdollisuudet. (Ruokonen 2011, 127.) Jokaisen oppilaitoksen koulutuksen järjestäjä päättää varhaisiän musiikkikasvatuksen mahdolliset tarkemmat tavoitteet, sisällöt sekä laajuuden. (Opetushallitus 2017, 41).

Musiikkikasvatuksessa toiminta perustuu jatkuvaan tuttujen asioiden kertaamiseen. Lapsi kehittyy nopeaa vauhtia ja kehitysvaiheiden tuntemus muodostaa musiikkitoiminnan suunnittelun sekä käytännön perustan. Jokainen lapsi kasvaa ja kehittyy yksilöllisesti, joten lapsen ikä ja kehitystaso eivät välttämättä vastaa toisiaan. Musiikillisen kehityksen kannalta on merkityksellistä, miten paljon musiikkia on lapsen toiminta – ja oppimisympäristössä. (Lindberg-Piironen & Ruokonen 2017c, 63-64.)

2.1 1-2-vuotias muskarissa

Toisen ikävuoden aikana lapsi tutkii ja havainnoi ympäristöään kokonaisvaltaisesti ja ennakkoluulottomasti kaikkien aistiensa kautta. (Lindberg-Piironen & Ruokonen 2017c, 68). Lapsen ollessa 1-2-vuotias, hän pystyy itse vaikuttamaan yhä enemmän asioihin ja tapahtumiin. Lapsi oppii kävelemään, ilmaisemaan itseään ja tutustuu itseensä sekä läheisiinsä innokkaasti. Lapsi oppii koko ajan uusia asioita omassa tahdissaan (MLL 2013, 5).

Lapselle kehittyy 16-18 kuukauden iässä tunne kielellisestä minästä, joka luo edellytykset uudenaikaiselle vuorovaikutukselle. Hän kykenee tällöin ymmärtämään paremmin itseään ja toisia ihmisiä ympärillään. Musiikin soidessa lapsi alkaa liikkua, taputtaa, hytkyä tai laulaa sen sykkeessä. Lapsi rakastaa samojen laulujen, lorujen ja leikkien toistamista. Lapsi toistaa oppimaansa sanaa tai laulun pätkää kymmeniä kertoja. Tällöin lapsi oppii sekä kuuntelemaan musiikkia tietoisesti, mutta myös havainnoimaan ja tunnistamaan erilaisia ääniä ja erilaista musiikkia. (Ruokonen 2011b, 65.)

Pirkko Paananen (2009) kuvaa lapsen musiikillisia kehitysvaiheita, jotka perustuvat **Robbie Casen** (1985, 1992) vaiheteoriaan ja kehitysmekanismien sovellukseen. Kehitysvaiheiden mallissa käsitellään kolme ensimmäistä kehitysvaihetta, jotka ovat sensomotorinen (4-18kk), relationaalinen (1,5-5v) ja dimensionaalinen (5-11v) vaihe. Tämä malli käsittää musiikillisten toimintojen oppimisjärjestyksen ja lapsen kyvyn aktiivisesti käyttää toiminnassaan musiikin perusrakenteita. Mallin yksilöllinen vaihtelu on kuitenkin tavallista. Näin ollen ensimmäisen ja toisen ikävuoden aikana lapsi on sekä sensomotorisessa, että relationaalisessa kehitysvaiheessa. Sensomotorisessa vaiheessa 8-12 kuukauden ikäisen vauvan kuvataan liikkuvan musiikin mukana ja tällöin vauva myös laajentaa ääntelymalliaan. Laulussa voidaan havaita musiikillisen kuvion esimuoto, jossa voi olla vokaalinen ja rytmisen ulottuvuus. Vasta 12-18 kuukauden ikäisenä laulukuviossa on havaittavissa erottuvat säveltasot ja kestot. Sensomotoristen saavutusten automatisoiduttua, tarkkaavaisuus kohdistuu yksilöiden sisäisiin ja yksilöiden välisiin suhteisiin. Tällöin ollaan relationaalisessa kehitysvaiheessa. Paananen mukaan Downling & Hardwood (1986)

sekä Fredrikson (1994) toteavat, että lapsi saattaa toistaa kuvioita useilta eri korkeuksilta, mutta sävellaji on huojuva. (Paananen 2009, 145-146.)

Musiikki helpottaa lapsen saamista mukaan yhteistyöhön. Kiinnostus ääniin on suuri, ja lapsi haluaa leikkiä ja muunnella ääniä muun muassa suullaan. (Lindberg-Piironen & Ruokonen 2017c, 104.) Lapsi osaa toisen ikävuoden aikana jo käyttää molempia käsiään äänten tekemiseen. Lapsi alkaa ilmaista musiikkia liikkeen kautta ja myös sosiaalinen kanssakäyminen liittyy musiikilliseen liikuntaan. Sykkeen ilmaiseminen luonnistuu musiikin mukana ja kyky spontaaniin lauluun lisääntyy.

Musiikkitoiminnassa loruileminen ja laulaminen kehittävät lapsen puheenkehitystä ja erilaiset äänileikit sekä pienet laulut ovat lapselle tärkeitä kehityksen kannalta. Leikkimisen ja kehorytmittelyn pitäisi korostua musiikkitoiminnassa. (Lindberg-Piironen & Ruokonen 2017c, 132.)

Lapsen kielellinen kehitys on nopeaa ja tämän kannalta on tärkeää, että lapselle puhutaan (Lindberg-Piironen & Ruokonen 2017c, 70). Lapsen ollessa 18-24 kuukauden iässä puheen tuottaminen tapahtuu kahden sanan lauseilla. Lapsi kykenee kuitenkin laulamaan jo kokonaisen laulun säkeen. Laulaminen ja puhuminen kehittyvät samaan aikaan ja aikuisen laulaminen lapselle on tärkeää. Tämä perustuu siihen, että lapsen laulu kehittyy vain aikuisen laulun perustalta. (Ruokonen 2011b, 66.) Musiikkitoiminnassa laulaminen ja loruaminen edistävät lapsen puheentuottoa. Huolimatta siitä, että lapsi ei vielä puhu, on huomioitava, että lapsen kieli ja sanavarasto kehittyvät alitajunnassa (Nurmilaakso 2011, 35).

Lapsi nauttii liikkumisestaan, sillä hän alkaa hallita liikkeitään yhä monipuolisemmin. Lasta tulee kannustaa sekä rohkaista liikkumaan ja leikkimään erilaisissa ympäristöissä. Lapsen vartalo on koko ajan toiminnassa mukana, joten liikkuesssa tulee huomioida lapsen jatkuvasti muuttuvat mittasuhteet. Lapselle tulee antaa mahdollisuus taitojensa kehittämiseen. Lapsi haluaakin vähitellen opetella elämän perustaitoja kuten syömistä, peseytymistä tai pukeutumista itse. (Lindberg-Piironen & Ruokonen 2017c, 69-70.)

Lapsen ensimmäinen ja toinen ikävuosi ovat ajanjaksoja, jolloin lapsi harjoittaa helpoimmin musiikin ja luovuuden tutkimista. Lapsi kykenee vastaamaan positiivisesti musiikilliseen toimintaan, joka integroituu muiden oppimisalueiden, kuten kielen ja sosiaalisten taitojen kanssa. Lapsilla on luontainen taipumus nauttia musiikista ja kielikokemuksista. Tämän vuoksi on tärkeää, että vanhemmat ja opettajat tarjoavat lapsille ympäristön, joka mahdollistaa musiikin ja kielen tasapainoisen kehityksen jo varhaisvaiheista lähtien. (Chen-Hafteck & Mang 2012, 274.)

Lapsi oppii ymmärtämään sääntöjä ja vähitellen yhteiset tavat ja käytösnormit tulevat lapselle tutuksi. Aikuisen tulisi havainnoida lapsen emotionaalisia tarpeita ja vastata niihin. Samalla tulisi pyrkiä aktivoimaan lapsen kykyä ajatella ja toimia. Lapsen kanssa on tärkeää pysähtyä nauttimaan ympäristön tarjoamista elämyksistä. Tällöin aikuinen kuuntelee lasta ja kyselee häneltä kokemuksista. Aikuisen tulisi myös kertoa lapselle omista ajatuksistaan ja tunteistaan. (Lindberg-Piironen & Ruokonen 2017c, 70-71.)

3 Vuorovaikutus

Vuorovaikutusta voidaan lähestyä monesta eri näkökulmasta. Yhtenä tapana on viestintä, joka nähdään ihmisten välisessä kanssakäymisessä. Vuorovaikutus on sanallista ja sanatonta viestintää ihmisten välillä, sekä kuuntelemista. Vuorovaikutuksessa luodaan viestejä sekä tulkitaan niitä ja niihin myös reagoidaan. Vuorovaikutus on havaittavissa myös katsekontaktein ja kuuluen, sillä kasvokkaistilanteissa viestit voivat olla puhetta, sanoja, hiljaisuutta, ilmeitä, eleitä, asentoja, äänenkäyttöä ja asettautumista tilaan. Viestien vastaanottaminen on puheen kuuntelemista sekä sanattomien viestien havaitsemista. (Isotalus & Rajalahti 2017, 15-16.)

Hyvän vuorovaikutuksen tavoitteena on auttaa lasta kasvamaan itseään ilmaisevaksi, kuuntelutaitoiseksi ja sosiaaliseksi aikuiseksi. Kasvattajien tulee antaa siihen sopiva malli, josta lapsi voi oppia. Vanhempien on erittäin tärkeää kuunnella, kun lapsella on

sanottavaa. Lapsi tulkitsee sen tällöin vilpittömänä välittämisenä. (Lindberg-Piironen & Ruokonen 2017a, 19.) Kommunikointi ei rajoitu vain puheeseen, vaan siihen sisältyy myös kehonkieli, ilmeet ja eleet, joiden viesti on sidoksissa tunnealaan. Näin ollen sekä aikuiset, että lapset ovat vuorovaikutustilanteessa läsnä koko persoonallaan reagoiden kokonaisvaltaisesti. Opettajat antavat toiminnallaan mallin kommunikointiin ja opettavat, miten suhtaudutaan toisiin ihmisiin hyväksyen sekä arvostaen. Kommunikoinnin ollessa vuorovaikutteista ja turvallista, lapsi oppii muun muassa käsitteellistämään asioita, päättellemään ja pyytämään apua. Hyvän vuorovaikutuksen ja lapsen kohtaamisen perustana on aikuisen hyvä tilannetaju. Lisäksi perustan vahvuuteen vaikuttavat lapsen tunteminen, hänen asioihinsa paneutuminen ja hänen arvostaminen. (Korkeamäki 2010, 44.)

3.1 Varhainen vuorovaikutus

Varhaisella vuorovaikutuksella tarkoitetaan lapsen ja vanhemman yhdessä tekemistä, kokemista sekä olemista. Näiden merkitys korostuu lapselle sen ensimmäisinä elinvuosina. (MLL 2018.) Tutustuminen vauvaan ja varhaiseen vuorovaikutukseen edellyttää lähestymistä aistimusten, havaintojen, tuntemusten, tunteiden, mielikuvien, sanojen sekä ajattelun avulla kokonaisvaltaisesti (Niemelä, Siltala & Tamminen 2003, 7).

Marjanen on tutkinut väitöskirjassaan musiikkikasvatuksen ja äidin ja lapsen varhaisen vuorovaikutuksen yhteyksiä. Hänen tarkastelunsa kohteena ovat varhaisiän musiikkikasvatuksen menetelmät, soveltaen musiikkikasvatusta välineenä vuorovaikutuksen tueksi. Tutkimuksessaan Marjanen toteaa vuorovaikutustaitojen olevan ensiarvoisen tärkeitä. Vuorovaikutustaitojen hallitsemiseen tarvitaan tervettä itsetuntoa, joka heijastuu ensin lähiympäristöön ja lopulta vähitellen ympäröivään yhteiskuntaan. Vuorovaikutustaitojen kehittyminen ja oppiminen alkaa jo sikiökaudella. (Marjanen 2009b, 159.) Marjasen tutkimuksista käy ilmi, että prenataalit musiikilliset kokemukset heijastuvat äidin ja vauvan väliseen kiintymyssuhteeseen ja ilmenevät sen lujittumisena. Tämä näkyy äidin ja lapsen viestinnän laadussa ja määrässä sekä vuorovaikutustaidoissa. (Marjanen 2009b, 160.)

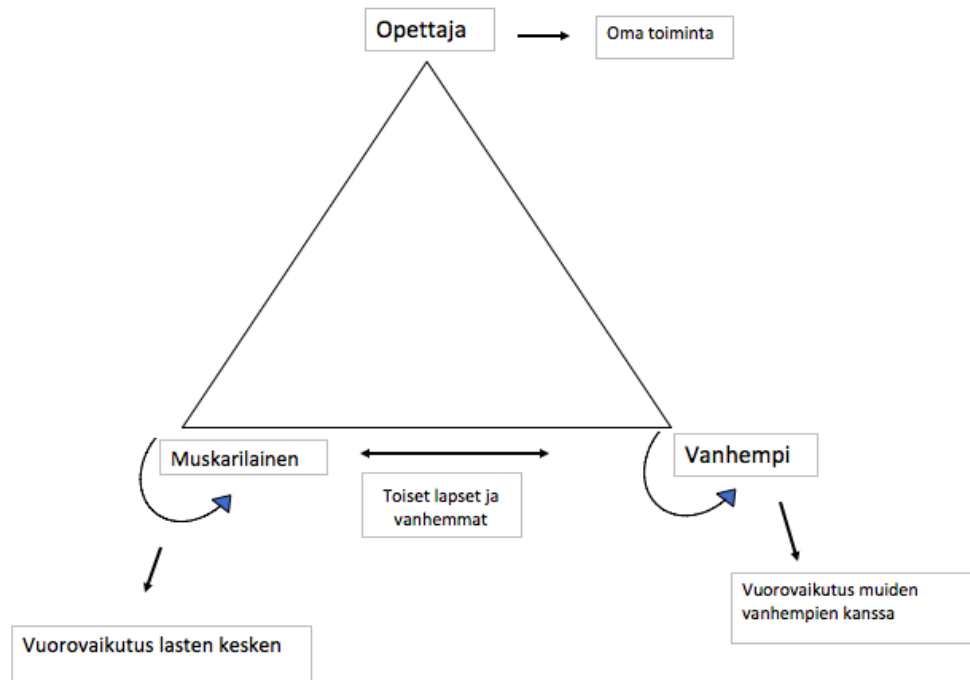
Daniel Stern on tutkinut pienten vauvojen ja heidän hoitajiensa välistä vuorovaikutusta. Hän osoittaa kirjassaan *Ensimmäinen ihmissuhde (1977)*, että vauvan ja hänen hoitajansa väliset kahdenkeskeiset vuorovaikutustilanteet ovat elintärkeitä kokemuksia. Hoitajan ja vauvan välisessä vuorovaikutuksessa vauva oppii, miten muihin ihmisiin suhtaudutaan. Puolen vuoden ikäiselle vauvalle on jo muodostunut käsitys minkälaiset ovat ihmisen kasvot, ääni ja kosketus. Vauva on jo tässä vaiheessa oppinut vakiintuneet käyttäytymismallit, eli muun muassa vastavuoroisuuden idean ja muita keskustelun perusmalleja.

Vauvat ovat vuorovaikutuksessa muiden kanssa heti syntymästä lähtien. Vauvojen aivoihin on rakenteellisesti ohjelmoitu tehtäväksi etsiä katsekontaktia. Vauvan kuullessa ääntä, hän pyrkii katseellaan etsimään äänen lähdeä. Vastasyntynyt vauva keskittyy ensin näkö- ja kuulotiedon ilmeiden ja äänenvärien yhdistämiseen. Vauva pyrkii matkimaan vokaalien ääntä sekä suun asentoa niitä tuottaessa. Lapsi käyttää matkimista tehokkaana ääntelyn oppimisen välineenä. (Huotilainen 2009, 124.) Vauvan ensimmäiset vaikutelmat ihmisen maailmasta koostuvat äidin ilmeistä ja eleistä. Äidin toiminnot luovat lapselle jatkuvasti kuvaa siitä, minkälaista on ihmisten välinen vuorovaikutus ja yhdessäolo. (Stern 1977, 16.)

3.2 Musiikillinen vuorovaikutus

Musiikkikasvatus on aina vuorovaikutusta, mihin kasvattaja ja kasvatettava osallistuvat omalla tavallaan. Vuorovaikutus perustuu vastavuoroisuuteen ja kokemusten vaihtoon. Kasvatettava voi jopa näyttää kasvattajalle uusia näkökulmia kohteena oleviin ilmiöihin tai asioihin. Nämä voivat puolestaan assosioitua kasvattajaan luovalla tavalla. Kasvattajan tulee olla omassa roolissaan ja hänen tulee olla valmis oppimaan uutta tilanteesta, musiikista sekä toisesta ihmisestä. Kasvattajan tulee kunnioittaa kasvatettavaa olemalla kiinnostunut tämän näkemyksistä sekä kokemuksista. Musiikkikasvatuksessa korostuu tärkeys siihen, että musiikkikasvattaja välittää aidosti tekemisestään, sillä lapset vaistoavat paremmin sen, mitä emme sano. (Lindberg-Piironen & Ruokonen 2017a, 18-19.)

Maija Fredrikson viittaa artikkelissaan **Sandra Trehubin** (2006) tutkimukseen, jonka mukaan pienten lasten kuuntelutaidot kehittyvät varhain ja musiikillinen muisti on tällöin myös tarkka. Kasvuympäristöstä saadut musiikilliset virikkeet tukevat näiden alueiden myöhempää kehittymistä. (Fredrikson 2009, 135.)



Kuvio 1 Vuorovaikutuskolmio (Pantsu 2019).

Oheisessa kuviossa kuvataan muskarissa tapahtuvaa vuorovaikutusta eri toimijoiden kesken. Vuorovaikutusta tapahtuu kaikkien toimijoiden kesken. Opettaja on vuorovaikutuksessa omalla toiminnallaan muskarilaisten kanssa. Toiminnassa vuorovaikutusta on sekä lasten välillä että vanhempien kesken.

4 Tutkimusmenetelmät

Opinnäytetyöni toteutettiin Jyväskylän ammattikorkeakoulun muskaristudiossa 1-2-vuotiaiden ryhmässä marraskuussa 2019 kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena. Laadullinen tutkimus on todellisen elämän kuvantamista, missä pyritään tutkimaan kohdetta kokonaisvaltaisesti (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2010,

161). Laadullisessa tutkimuksessa kosketuksen aiheeseen saa parhaiten kenttätöissä, koska silloin tutkija pyrkii säilyttämään tutkitavan ilmiön sellaisena kuin se on (Eskola & Suoranta 2003, 16). Muskaritunnit toteutettiin kenttätöinä ja tuokiot olivat osa lasten arkipäivää, joten tutkimus saatiin toteutettua mahdollisimman luonnollisissa oloissa. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää muskarissa tapahtuvaa vuorovaikutusta eri toimijoiden kesken sekä saada selville, millaisia vuorovaikutustapoja tuokioilla ilmenee.

Tutkimustapana käytettiin toimintatutkimusta. **Hannu Heikkinen** (2018) viittaa artikkelissaan omaan tutkimukseensa (Heikkinen, Rovio & Syrjälä 2006), joiden mukaan toimintatutkimuksessa tutkimusta ohjaa teorettinen intressi, jossa halutaan tietää, miten asiat voitaisiin tehdä paremmin (Heikkinen 2018, 215). Toimintatutkija tulkitsee sosiaalista tilannetta omasta näkökulmastaan, jolloin tieto tulee tässä tapauksessa henkilökohtaisen kokemuksen kautta (Heikkinen 2018, 225). Praktisen toimintatutkimuksen päämääränä on kasvattajien parempi itseymmärrys sekä uudenlaisen tietoisuuden syntyminen. Tutkija rohkaisee osallistujia osallistumaan ja refleктоimaan omaa toimintaansa. (Heikkinen 2018, 227.) Tämä menetelmä on tähän tutkimukseen soveltuva, sillä tutkimus oli samaan aikaan oppimisprosessi. Tutkimuksen aikana omaa toimintaa tutkittiin ja pyrittiin kehittämään videoiden avulla.

Laadullisessa tutkimuksessa etuna on sen monimuotoinen tutkimustapa (Eskola & Suoranta 2003, 16). Kokosin aineistoni havainnoimalla muskariryhmää, toteuttamalla kaksi opetuskertaa sekä vanhemmille tehdyn kyselyn avulla. Havainnoimalla voidaan monipuolistaa tutkittavasta ilmiöstä saatua haluttavaa tietoa (Tuomi & Sarajärvi 2009, 81). Osallistuvan havainnoinnin tavassa tutkija osallistuu tutkimansa yhteisön toimintaan (Eskola & Suoranta 2003, 98). Osallistuvalla havainnoinnilla tutkittiin muskariryhmäläisten vuorovaikutustapoja ja tarkkailtiin, ketkä toimijat muskarissa olivat vuorovaikutuksessa keskenään.

Tutkimuskysymykset:

1. Millaisia vuorovaikutustapoja muskarissa ilmenee
 - a. Vanhempi-lapsi välillä
 - b. Lapsi- opettaja välillä
 - c. Lasten välillä
 - d. Vanhempien välillä

2. Millaisissa tilanteissa vuorovaikutus korostuu?

4.1 Aineistonkeruu

Suoritin tutkimukseni neljänä tutkimuskertana, joista kaksi käytin havainnointiin ja kaksi ohjaamiseen. Toisena metodina käytin kyselyä. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkimusaineistoa kerätään kenttävaiheessa (Hirvisniemi, Remes & Sajavaara 2010, 223). Opinnäytetyöni tapauksessa keräsin aineistoa muskariryhmässä ja kenttävaiheen aikana ensimmäisellä tutkimuskerralla havainnoimalla, toisella sekä kolmannella kerralla ryhmän ohjaamisella ja viimeisellä kerralla taas havainnoimalla. Aineistoa aletaan analysoida mahdollisimman pian keruuvaiheen jälkeen (mts. 223). Videoin ohjaamani tuokiot ja tarkkailin videoilta erilaisia vuorovaikutustilanteita. Tutkijana minun tulee kysyä havainnoittavilta suostumus tutkimukseen (Eskola & Suoranta 2003, 101). Jokaiselta lapselta ja huoltajalta pyydettiin kirjallisesti kuvauslupa sekä suostumus käyttäytymisen havainnointiin. Videokuvauslupa saatiin, ja havainnoin lähinnä omaa toimintaa videoiden kautta.

Jokaisen tuokion jälkeen kenttävaiheen aikana kirjoitin muistiinpanoja havaituista vuorovaikutustilanteista, missä vuorovaikutus korostui. Videoilta havainnoin, mitkä vuorovaikutustavat toimivat ja mitkä kaipaavat kehitystä.

Käytin havainnointiin seuraavia apukysymyksiä:

1. Millaisia vuorovaikutusmenetelmiä muskarissa käytetään? (Laulaminen, soittaminen, kuunteleminen)

2. Minkälaisissa tilanteissa korostuu lapsen ja vanhemman välinen vuorovaikutus? Miten se ilmenee/näkyvyydelle esille muskaritunnin aikana?

3. Minkälaisissa tilanteissa korostuu lapsen ja opettajan välinen vuorovaikutus? Miten se ilmenee/näkyvyydellä/tulee esille muskaritunnin aikana?
4. Minkälaisissa tilanteissa korostuu lasten välinen vuorovaikutus? Miten se ilmenee/näkyvyydellä/tulee esille muskaritunnin aikana?
5. Minkälaisissa tilanteissa korostuu vanhempien välinen vuorovaikutus? Miten se ilmenee/näkyvyydellä/tulee esille muskaritunnin aikana?

Havainnoinnin lisäksi käytin tiedokeruumenetelmänä kyselyä, missä tiedonantajat saivat vastata kysymyksiin avoimesti. Kyselylomakkeen avulla voidaan kerätä laaja aineistoa käyttäytymisestä, toiminnasta ja näiden perusteluista (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2010, 193, 195.) Kyselyssä idea on yksinkertainen, sillä ihmisen ajatukset ja niiden syyt saadaan parhaiten selville kysymällä asiaa häneltä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 72-73.) Kyselylomakkeella (Liite 3) halusin saada tietoa lasten ja vanhempien vuorovaikutussuhteesta, ja tarkastella vahvistaako kyselyn tulokset sen, että muskarissa käyminen vahvistaa äidin ja lapsen välistä suhdetta (Kaipianen, 2007). Lisäksi kiinnostuksen kohteena oli, että onko muskarissa käyminen tuonut musiikin kotiin osaksi arkielämää.

5 Tutkimuksen toteuttaminen

Tässä luvussa kerron tutkimuksen opetustuokioiden kulusta ja havaituista asioista. Tuokioiden tarkemmat suunnitelmat löytyvät liitteenä (Liite 1 & Liite 2). Kenttävaiheen aikana tehdyt huomiot olivat tutkittavaa aineistoa. Tuokioiden tavoitteiksi oli asetettu lapsille perussykkeen tuntemisen, tasajakoisuuden- sekä kolmijakoisuuden hahmottamisen. Pedagogiseksi tavoitteeksi asetettiin tuokion ohjaaminen selkein ottein eläytyen tarinaan. Lisäksi tavoitteena oli kannustaa paikalla olevia avoimeen vuorovaikutukseen. Teemana oli ryhmän aiempi teema, nallekarhut sekä talven tulo.

Ennen tutkimuksen aloittamista keskustelin muskariryhmän päätoimisen opettajan kanssa työtavoista, joita hän on käyttänyt muskariryhmässä. Ryhmä oli minulle

muutoin tuntematon, joten oli tärkeää käyttää muskariryhmälle tuttuja lauluja. Varhaisiän musiikkikasvatuksen toiminnan etukäteissuunnitteluun kuuluu materiaalien valinta, joustavan tuntisuunnitelman kirjoittaminen sekä laulunopetussuunnitelma (Marjanen 2009a, 388). Suunnittelin toiminnan tuokioille, jotka ohjasin itse. Pidin tuokiossa mukana lapsille jo ennestään tutut laulut, jotta lasten turvallisuuden tunne säilyisi myös uuden ohjaajan, eli minun kanssa.

5.1 Ensimmäinen havainnointikerta

Aloitin tutkimuksen havainnoimalla ryhmää. Olin kirjannut itselleni valmiiksi kysymyksiä, joihin kiinnittäisin tunnilla huomiota. Ryhmän havainnoinnin toteuttamisen alkaessa oli tärkeää, että tutustun ryhmäläisiin ennen omaa ohjausosuuttani. Muskarituntien teemana olivat nallekarhut ja talven tulo. Paikalla oli kuusi lasta vanhempineen.

Muskaritunti alkoi alkulaululla, joka oli lapsille tuttu. Edellisellä tunnilla opettaja oli pyytänyt tuomaan oman nallekarhun muskaritunnille. Opettaja otti kontaktia lapsiin esittämällä kysymyksiä lapsille ja heidän nallekarhuilleen. Opettaja huomioi alkulaululla jokaisen lapsen yksilöllisesti laulamalla yhdelle lapselle kerrallaan.

Alkulaulun jälkeen lapset lähtivät hyppimään vanhemaan sylissä *Ilo meillä irti on-* laulun tahtiin. Tämän laulun aikana vuorovaikutus vanhemman ja lapsen välillä korostui, sillä laulun loppuun vanhemmat nostivat lasta korkealle ilmaan. Lapset pitivät laulusta paljon, sillä monen kasvoilla näkyi hymyä ja he alkoivat nauramaan.

Seuraavaksi opettajan nallekarhu teki ison kuperkeikan, jonka jälkeen lapset lähtivät köröttelemään eli lapset istuivat vanhemmat sylissä ja vanhemmat hytkyttivät lastaan nallekarhulaulun tahtiin. Opettajan ilmeikäs eläytyminen lauluun sai lasten mielikuvituksen laukkaamaan. Laulun jälkeen opettaja esitti kysymyksen lapsille: ”Mitä Nallekarhu osaa tehdä?” Lapset innoistuivat kysymyksestä, ja ujoinkin lapsi alkoi heiluttaa nalleaan ja vastasi: ”Se osaa tanssia”.

Nallekarhut toivat tunnille iloa, sillä lapselle oman nallekarhun tuominen tunnille oli selkeästi merkittävä asia. Seuraavaksi nallekarhut lähtivät kävelyille. Toiminnan tarkoituksena oli kuulla musiikista tauko. Opettaja ohjeisti muskarilaisia tauon tullessa istumaan paikoilleen. Puolestaan seuraavan tauon tullen heidän tulisi pötkötellä lattialla vanhemman kanssa. Lopuksi opettaja ohjeisti lapsia laittamaan heidän nallekarhunsa piiloon. Opettaja etsi lasten piilotetut nallekarhut, mikä toi tunnille jännitystä. Kaikki lapset olivat innoissaan mukana toiminnassa.

Seuraavaksi opettajan säestäessä laulua pianolla, nallekarhut lähtivät liikkeelle. Opettaja ohjeisti muskarilaisia kuuntelemaan laulun temposta, minkälaisen karhun askeleet olivat kyseessä. Lapset pitivät tiukasti vanhempiensa kädestä kiinni, mutta havainnoivat ympäristöään katsomalla muun muassa vierustoverin askelista tempoa. Laulun lopuksi muodostettiin piiri. Liikkuminen sujui hyvin, lukuunottamatta yhtä lasta, jolle yksin liikkuminen oli liikaa ja hän halusi kovasti olla vain vanhemman sylissä.

Musiikkiliikunnan jälkeen oli aika rauhoittua. Opettaja loi kontaktia lapsiin kysymällä, mitä Nallekarhut tekevät talvella. Lapset oivalsivat heti kysymyksen ja lähes kaikki vastasivat yhtä aikaa: "Menevät talviunille!" Nallekarhuille tehtiin hallaharsosta pesä ja opettaja lauloi lapsille *Nallekarhu nukkuu talviunta kolossaan*. Tämän jälkeen opettaja alkoi puhaltaa. Tästä kuuluva ääni kiinnitti lasten huomion. Ryhmässä oli hiljaista ja seuraavaan toimintaan siirtyminen tapahtui lumisateen alkamisella. Hiutaleet leijailivat laattasoittimien luokse. Seuraavaksi soitettiin laattasoittimilla siihen asti, kunnes lumihiiutale laskeutui maahan. Muskarilaiset seurasivat opettajan kättä, joka oli "lumihiiutale". Lapset soittivat hienosti ja opettaja kehui: "Aikamoisia hiiutaleita". Jännitystä toi lumihiiutalelaulun tuoma oma solo. Jokainen lapsi sai vuorollaan soittaa oman lumihiiutaleen matkan. Vanhemmat auttoivat lasta oman vuoron tullessa. Kaikki lapset osasivat hienosti odottaa omaa vuoroaan ja lopuksi he saivat taputtaa mallettiaplodit.

Touhukkaan tunnin lopuksi muskarilaiset ohjattiin takaisin alkupiiriin paikoilleen pötköttelemään, jotta lapset rauhoittuisivat. Vanhemmille annettiin hallaharso, jota alettiin heiluttaa lasten päällä. Muskariluokan katossa olevasta discopallosta heijastui

kimallusta kattoon, mikä loi tunnelmaa tunnin loppuun. Tunti loppui loppulauluun, jonka jälkeen lapset lähtivät tunnilta iloisina kotiin.

Ensimmäisellä havainnointikerralla observoin lapsen ja vanhemman vuorovaikutusta. Lapset olivat tiukasti kiinni vanhemmissaan, vaikka opettaja yritti kovasti luoda kontaktia kysymyksillä. Tilanteeseen tottuessaan moni lapsi uskaltautui tutkimaan ympäristöään ja osallistumaan toimintaan ilman vanhemman tukea. Tämä vei kuitenkin aikaa. Opettaja oli jatkuvasti kontaktissa lapsiin ja herätteli heitä vuorovaikutukseen esittämällä heille paljon kysymyksiä. Opettajan esittäessä kysymyksiä huomioni kiinnittyi hänen ”vangitsevaan” katseeseensa. Hän otti katsekontaktia katsomalla silmiin, jolla hän sai koko ryhmän mielenkiinnon heräämään.

5.2 Ensimmäinen ohjauskerta

Ensimmäinen ohjauskerta oli jännittävä kokemus niin itselleni kuin lapsillekin, koska he näkivät uuden ohjaajan ryhmässään. Paikalla oli viisi lasta vanhempineen. Ryhmä oli minulle tuntematon, joten aivan ensimmäiseksi esittelin itseni ryhmälle. Kerroin, että teen opinnäytetyötä ja tutkin vuorovaikutuksen keinoja.

Esittelyn jälkeen siirryimme ryhmälle tuttuun alkulauluun. Vieritin palloa jokaiselle lapselle, jotta huomioisin jokaisen yksilöllisesti. Nimien muistamiseen tarvitsin apuja, sillä en tuntenut vielä lapsia. Muutama lapsi uskalsi sanoa nimensä itse, muutoin vanhempi kertoi lapsen puolesta. Laulua laulettiin viisi kertaa, lasten lukumäärän mukaisesti. Vanhemmat lähtivät reippaasti lauluun mukaan. Luodakseni jatkumoa edelliseen muskarikertaan, lähdimme körötteleämään *Ilo meillä irti on* -laulun tahtiin. Valitsin laulun, sillä edellisen kerran havaintojen mukaan lapset pitivät siitä paljon. Vanhemman ja lapsen vuorovaikutus korostuu myös kyseisessä laulussa. Säestin laulua ukulelella, joka mielestäni toi menevyyttä lauluun.

Alkuköröttelyn jälkeen lähdimme laulamaan kaikuna *Karhuhippa* -laulua. Laulu oli uusi niin muskarilaisille kuin myös minulle. Leikin tarkoituksena on, että lapsi istuu vanhemman sylissä ja vanhempi hypyttää lasta korkealle. Lopuksi vanhempi kutittaa

lastaan. Vuorovaikutus ei toteutunut suunnitellulla tavalla, sillä pidin liikaa silmiäni nuoteissa, enkä ryhmässä. Katseeni kiinnittyessä nuotteihin, en ollut aivan läsnä hetkessä, ja mielenkiinto lauluun hieman hiipui.

Tämän jälkeen nousimme ylös ja lähdimme tassuttelemaan karhuperheen askelten mukaisesti. Laulu oli viime kerralla uusi, joten muskarin opettaja kehotti jatkamaan laulun käyttöä. Pohdimme yhdessä, millaisen karhun askeleet ovat kyseessä. Laulu onnistui hyvin ja suurin osa lapsista uskalsi tulla vanhemman vierestä tassuttelemaan karhun tahtiin. Karhujen askeleet luonnistuivat lapsilta hyvin. Karhujen metsässä oli suuri lumikasa, jonka ja alta paljastui rummut. Seuraavaksi istuimme lattialle. Lapset saivat kokeilla soitintaan ensin rauhassa. Soitimme perussykkeen mukana karhujen askeleet. Lapset seurasivat hienosti soittoani, vaikka isäkarhun askeleet olivat hyvin hitaat. Kyselin millainen karhu tämä voisi olla, johon lapset vastasivat lähinnä nonverbaalisti. Seuraavaksi ohjeistin lapset takaisin alkupiiriin. Siirtymä alkupiiriin ei toiminut, koska en osannut ohjeistaa muskarilaisia luontevasti. Lähdin alkupiiriin ensin itse ja annoin ohjeistuksen jälkeenpäin. Jälkeenpäin ajateltuna olisi ollut parempi, jos olisimme jääneet keskilattialle, koska nyt laulu jäi irralliseksi.

Seuraavaksi otin esille pussin, jonka sisällä oli rytmirinkula. Lähdimme seuraavaksi karhujen kanssa metsäretkelle, ja opetin lapsille uuden laulun kaikumenetelmin. Ensiksi loruttelimme laulun sanat ja taputimme rytmirinkulalla perussykettä. Tämän jälkeen otin laulun melodian mukaan. Toiminnan tarkoituksena oli oppia tunnistamaan tasajakoista rytmiä ja kolmijakoista rytmiä. Lapset istuivat vanhempiensa sylissä ja pitivät rytmirinkulasta kiinni. Lasten laulua en kuullut, mutta vanhemmat pääsivät lauluun mukaan nopeasti. Perussyke pysyi hyvin kasassa, mutta liike tuntui tylsältä, joten sitä tuli kehittää seuraavaa tuntia varten.

Karhujen metsässä alkoi sataa lunta. Valitsin lauluksi *Lumihutale pehmoinen* ja halusin heidän tuntevan, miltä lumi oikeasti tuntuu. Toin heille lumihutaleita, eli pumpulipalloja. Ohjasin jokaisen hakemaan oman lumihutaleen taikapussista. Taikapussi oli lapsista mielenkiintoinen ja jännittävä. Ohjaamiseni keskittyi hieman liikaa sanojen muisteluun. Vapaamuotoisesta musiikkiliikunnasta huolimatta olisi toimintaa voinut ohjata vieläkin enemmän.

Tunnin suunniteltu osuus meni nopeammin kuin ajattelin. Olin kuitenkin valmistautunut ja minulla oli varalle suunniteltu *Pieni kynttilä* -laulu loppurentoutukseksi. Kokoonnuimme viimeisen kerran alkupaikoille ja sytytimme yhdessä kynttilän. Lauloin laulua monta kertaa. Osalle ryhmäläisistä laulun toistaminen moneen kertaan alkoi tuntua tylsältä. Vaihtoehtoisesti laulua olisi voinut vaihtaa, mutta näin laulu tuli tutuksi useiden toistojen avulla. Tämän jälkeen lauloimme loppulaulun, ja päätin tunnin.

Ensimmäisen ohjaustuokion jälkeen huomasin, että voisin yhä kehittyä katsekontaktin luomisessa laulujen aikana. Lisäksi aikataulutaminen olisi voinut olla vieläkin parempaa, mutta nämä kehittyvät kokemuksen myötä. Huomasin, että uudessa tilanteessa en pystynyt heittäytymään yhtä luontevasti kuin tutussa ryhmässä. Muskarissa lauletuista lauluista olisi myös pitänyt ottaa enemmän selvää, sillä uusia kappaleita oli paljon. Tällöin vuorovaikutus ei toteudu optimaalisesti, koska lapsien kanssa tarvitaan tuttuja lauluja turvallisuuden tunteen takaamiseksi. Lisähaasteita ohjaukseen toi se, että en vielä muistanut lasten nimiä, lisäksi en voinut tietää, miten ryhmän lapset yleensä käyttäytyvät. Havahduin tuokion jälkeen siihen, että ottaa oman aikansa ennen kuin uusi ryhmä tuntuu luontevalta ohjata.

5.3 Toinen ohjauskerta

Toisella ohjauskerralla muskarissa oli toinen opiskelija, joka tuli tekemään ryhmään opetusharjoittelua. En saanut mahdollisuutta ohjata koko tuntia itse, sillä osa tunnista oli varattu Värikylvyn tekemiseen. Paikalla oli viisi lasta. Tuttuun tapaan lauloimme alkulaulun huomioidaksemme jokaisen lapsen yksilöllisesti. Alkulaulussa oli mukana taas pallo, jota vieritimme vierustoverille laulaen tämän nimeä samanaikaisesti. Lähdimme köröttelemään *Ilo meillä irti on* -laulun tahtiin ja laululeikki käytiin lyhykäisyydessään läpi.

Tämän jälkeen lähdimme kävelemään karhuina metsään. Toiminnallistin viime kerralla opetellun *Karhuhippa* -laululeikin musiikkiliikunnaksi. Toiminnan tarkoituksena oli hahmottaa nopeuden ja hitauden käsitteitä. Säestin laulua ukulelella, ja sovimme, että toinen harjoittelija oli karhu, joka tulee laulun mukaisesti

kutittamaan yhtä lapsista. Tämä herätti lapsissa pelkoa, kun harjoittelija tuli kutittamaan lapsia. Toisaalta laulun tarkoituksena oli opettaa, että karhua ei tarvitse pelätä ja, että maailmassa on myös pelottavia asioita, joiden yli pääsee kohtaamalla ne. Marssiaskeleet olivat helposti omaksuttavissa, ja jokainen lapsi hahmotti perussykkeen tömistämällä jalkoja. Tämän jälkeen istahdimme alas, ja jatkoimme *Metsäretki* -kappaleella. Taputimme ensin sykettä tasajakoisesti. Sen jälkeen, kun se alkoi sujumaan, taputimme rytmiä kolmijakoisesti. Seuraavaksi otin esiin rytmirinkulan, joka oli tuttu viime kerralta. Tällä kertaa suunnitelmana oli taputtaa kappaleen AB-osassa rinkulan kanssa sykkeessä, C- ja D -osassa nousta ylös ja keinua puolelta toiselle, A- ja B-osan kertauksessa marssia piirissä. Laitoin taustalta kappaleen soimaan, joka toi varmuutta laulun sanoihin sekä kappaleen rakenteeseen.

Seuraavaksi karhujen metsässä alkoi sataa lunta. Toiminnan tarkoituksena oli herätellä eri aisteja ja kehittää lapsen koordinaatiota kuljettamalla lumihiihutaletta eri tavoin. Toiminta onnistui paremmin kuin edellisellä kerralla, ja muskarilaiset kuljettivat taitavasti lumihiihutaletta eri tavoin. Osasin heittäytyä lauluun paremmin ja ohjasin heitä kuljettamaan lumihiihutaletta olalla, nenän päällä, jalan päällä, kämmenellä sekä selässä. Tämä oli lapsista erittäin hauskaa. Toiminta loppui opettajani ohjaamaan Värikylpyyn, ja muskarilaiset saivat lennättää hiihtaleensa Värikylpy - teokseensa.

Tunnin loppuksi ohjasin vielä *Pieni kynttilä* -laulun, joka oli lapsille tuttu laulu viime kerralta. Sytytimme yhdessä kynttilän ja lauloimme laulun. Tunti loppui tuttuun loppulauluun.

Tällä kertaa laulut onnistuivat paremmin ja yritin luoda kontaktia lapsiin kysymyksien avulla ja tarinaan eläytyen. Ryhmän ohjaaminen alkoi sujua, ja jännitin vähemmän kuin ensimmäisellä kerralla. Muskarilaiset alkoivat myös tottua ohjaustyyliini. Teknisistä syistä en saanut kuin vain puolet tunnista nauhalle, minkä takia kirjoitin muistiinpanot entistä tarkemmin ylös heti tuokion päätyttyä.

5.4 Toinen havainnointikerta

Viimeisellä kerralla havainnoin vielä kertaalleen samojen apukysymysten avulla muskarin vuorovaikutuskeinoja. Ryhmä oli tullut tutuksi ja yritin nyt kiinnittää huomiota entistä enemmän vuorovaikutustapoihin, jotta saisin mielekkäämmiin muodostettua tutkimustulokset opinnäytetyöni tutkimuskysymyksiin.

Muskari alkoi alkupiiriin asettautumisella. Alkuun huomasin hauskan tilanteen: opettaja kysyi lapsilta, minkälaisen patjan kukin lapsi haluaa valita. Lapset vastasivat osoittamalla kyseistä patjaa, mille halusivat istahtaa. Vastavuoroisuus tapahtui nonverbaalisti. Muskaritunnilla oli mukana ohjaamassa myös harjoittelua tekevä opiskelija. Muskari alkoi tuttuun tapaan alkulaululla. Tällä kertaa jokaisen lapsen oma vanhempi auttoi lastaan vierittämään palloa muskarikaverille. *Ilo meillä irti on* -kөрöttelylaulussa korostui vanhemman ja lapsen vuorovaikutus, kuten edellisillä kerroilla. Laulu oli myös tullut tutuksi ja kaikki vanhemmat osasivat kappaleen ulkoa.

Tunti jatkui *Karhuhippa* -laululla, ja tällä kertaa harjoittelijan kädessä oli nallekarhu ja laulun sanojen mukaisesti karhu tuli lasta kutittelemaan. Lapset kokivat nallen pelottavaksi tälläkin kertaa ja tukeutuivat vanhempaan. Karhuhipan jälkeen karhut lähtivät metsäretkelle. Lapset hakeutuivat vanhemman syliin istumaan ja lähdettiin taputtamaan perussykettä. Lauluun otettiin musiikki mukaan CD-levyltä, ja nyt muskarilaiset saivat liikkua vapaasti tilassa. Harjoittelija kehotti lapsia kulkemaan omia reittejään, mutta lapset olivat koko ajan tiukasti vanhemman vieressä. Uuden ohjaajan läsnäolo saattoi jännittää lapsia, jonka vuoksi avoin vuorovaikutus ei toteutunut parhaalla mahdollisella tavalla. Seuraavaksi opettaja ohjasi vanhemmat istumaan piiriin ja lapset piirin keskelle. Toiminnan tarkoituksena oli itsenäistää lapsia, mutta he eivät olleet siihen selkeästi vielä valmiita.

Tämän jälkeen oli ryhmän vakituisen opettajan ohjausvuoro. Opettaja toi vanhemmille kuusihatut. Kuusihatut olivat sen verran mielenkiintoisia, että vanhempi unohtui hetkeksi ja lapsien mielenkiinto keskittyi näihin hattuihin. Opettaja kysyi lapsilta: "Mitä kuuselle tehdään, kun se tuodaan kotiin?" Arvailuja tuli monenlaisia, mutta lopulta opettaja kertoi oikean vastauksen: "Se sahataan!" Seuraavaksi opettaja

ohjasi uuden laulun nimeltä *Sahataan*. Laululeikissä istuttiin vastakkain pitäen käsistä kiinni ja keinuen eteen ja taakse, ”sahaten” joulukuusi.

Kun puut oli sahattu, lähdettiin katsomaan tähtiä. Opettaja lasi ääneen lapsien lukumäärän ja lausui tähtilorua. Jokainen sai vuorollaan hypätä tuoilta ja esittää tähdenlentoa. Se oli lapsista hyvin jännittävää.

Opettaja oli ennen tuntia kiinnittänyt luokan seiniin tähtiä. Opettaja kysyi lapsilta, että onko taivaalla näkynyt tähtiä? Opettaja toi esille taikapussin, jonka sai auki vain laulamalla pussille. Opettajan katse ”vangitsi” jälleen tunnin mielenkiinnon taikapussiin, jolloin kaikkien ryhmäläisten katse kiinnittyi tähän. Se tuntui myös minusta taianomaiselta. Se motivoi lapsia laulamaan, sillä pussin sisältö kiinnosti heitä kovasti. Pussista löytyi monta taskulamppua. Luokan valaistusta himmennettiin ja opettaja ohjeisti etsimään taskulampun kanssa luokasta tähdet. Vanhemmat kannustivat lapsia itse etsimään tähtiä, mutta silti lapset kulkivat tiukasti vanhemman mukana. Lopuksi tähdet koottiin luokan keskelle ja lapset saivat laulaa omalle tähdelleen *Tuiki Tuiki Tähtönen*.

Tunti loppui loppulauluun. Tuokiosta löytyi tunnelmaa, mutta avoin vuorovaikutus jäi vähemmälle. Lieneekö uusi ohjaaja osasyys tähän. Muutoin toiminta oli sujuvaa, ja kiinnitin enemmän huomiota opettajan ja lasten väliseen toimintaan. Tuokiossa käytetyt menetelmät kehittivät muskarilaisten vuorovaikutustaitoja, mikä korostui erityisesti, kun toiminnassa oli käytössä soittimia tai muuta oheismateriaalia. Kappaleet olivat myös tulleet tutuiksi, ja kuulin usean lapsen laulavan tuokion aikana.

5.5 Aineiston analyysi

Aineiston analysointi tapahtui tutkimuksen ohjauskertojen välissä sekä näiden jälkeen. Kirjoitin ylös muistiinpanoja jokaisen tunnin jälkeen havainnoistani, sekä tuntisuunnitelman toimivuudesta. Täten suunnitelmaa pystyi kehittämään seuraavaa tuntia varten. Keskityin havainnoimaan jokaisella tunnilla havainnointikysymysten avulla. Jokaisen tunnin jälkeen keskustelimme myös yhdessä tunnin opettajan kanssa tunnin asioista. Analysoin aineistoni toimintatutkimuksen muodossa.

Toimintatutkimuksessa tavoitteena on uudenlaisen tietoisuuden syntyminen (Valli 2018, 227.) Tutkimuksessa oli myös tarkoitus havainnoida omaa opettamista, jotta saisin selville, miten voisin kehittää opetustapaani.

Keräsin aineiston videoimalla, jolloin pystyin havainnoimaan myös omaa vuorovaikutustani. Videoilta etsin tilanteet, missä vuorovaikutuksen merkitys korostui. Valitettavasti teknisten ongelmien takia toisen ohjaukerran aikana video keskeytyi tuokion puolesta välissä. Tämän tuokion jälkeen kirjoitin päällimmäiset ajatukset ylös. Tämä ei vaikuttanut havainnointiin merkittävästi, koska huomasin videon keskeytymisen heti tunnin loputtua. Tämän vuoksi pystyin tekemään muistiinpanot tuoreiden kokemusten perusteella. Tutkittavien tietoisuus havainnoinnista voi muuttaa heidän käyttäytymistään, mikä voi vaikuttaa havainnoinnin lopputulokseen (Eskola & Suoranta, 2003, 100). Havaintoja analysoidessa aineistoa tarkastellaan vain tutkimuskysymyksille oleellisesta näkökulmasta. Havaintoja karsitaan yhdistelemällä tuloksia. (Alasuutari 2011, 40.)

Lisäksi suoritin kyselyn oppilaiden vanhemmille. Tämä edellytti tutkimusaiheen ongelmakohtiin paneutumista etukäteen. Ryhmätilanteessa koin kyselyn olevan haastattelua helpompi tiedonkeruumetodi.

6 Tulokset

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, minkälaisia vuorovaikutustapoja ja -tilanteita muskaritunneilla ilmenee. Työtapojen onnistumisen havainnoinnissa otin huomioon ryhmän ilmaisutavat, eleet sekä ryhmän asennoitumisen tuokioiden aktiviteettejä kohtaan. Tavoitteena oli saada tietoa siitä, ketkä toimijat vuorovaikuttavat keskenään muskarissa sekä kehittää omia vuorovaikutustaitoja. Tutkimuksen rajallinen määrä havainnointi- ja ohjaukertoja tuo omat rajallisuutensa tutkimustulosten yleistämiseen. Tuloksista saadaan kuitenkin keskeistä tietoa Jyväskylän ammattikorkeakoulun Muskaristudion vuorovaikutuksen luonteesta ja toteutumisesta 1-2 vuotiaiden ryhmässä.

Tutkimuksen tavoitteet saavutettiin. Opin havainnoimaan myös omaa käyttäytymistä muskaritunneilla ja sitä, miten kannustaa ryhmäläisiä avoimeen vuorovaikutukseen. Huomasin, että itsevarmuuden kasvu oli merkittävä tekijä vuorovaikutusta tutkittaessa. Läsnaolon tunne kasvaa, kun opettaa lapsille itsevarmasti. Tuokioita ohjatesa opin, että ennen tuntia tulee rauhoittua kunnolla. Ennen tuokiota ohjaajan tulisi kerrata tuokion suunnitelma läpi, jotta on itse tunnin tarinassa sisällä. Opettajalta vaaditaan ryhmädynamiikan tuntemusta, jonka vuoksi ohjaustuokiossa oli haasteensa, kun hyppäsin kesken kauden ohjaamaan ryhmää.

Millaisia vuorovaikutustapoja muskarissa ilmenee:

a. Vanhemman ja lapsen välillä

Vuorovaikutusta ilmeni monipuolisesti lähes koko ajan vanhemman ja lapsen välillä, sillä vanhemmat tukivat lasta läpi tuokion. Lapset tukeutuivat myös vanhempiinsa pitämällä kädestä kiinni tai hakeutumalla syliin. Musiikkiliikuntaleikeissä tanssittiin käsikädessä. Laululeikeissä vanhemmat olivat katsekontaktissa lapseensa. Toisinaan lapset innostuivat juoksemaan luokan toiselle puolelle nähdessään, jotain kiinnostavaa. Muutoin vanhemman läsnäolo oli lapsille ehdottoman tärkeää turvallisuuden tunteen takia. Vanhemmat kannustivat lapsia kovasti hakemaan esimerkiksi soittimia itsenäisesti.

b. Lapsen ja opettajan välillä

Tässä osiossa olen ottanut huomioon ryhmän vakituisen opettajan vuorovaikutustavat ryhmäläisiin. Opettaja oli vuorovaikutuksessa lasten kanssa kysymyksien avulla. Kysymykset olivat erinomainen tapa lisätä kommunikaatiota lapsen ja opettajan välillä. Monesti alkutunnista lapset olivat ujoja, mutta tunnin edetessä lapset uskalsivat vastata kysymyksiin. Oheismateriaalit, kuten nallekarhut ja lumihiihtaleet auttoivat vuorovaikutuksessa ja loivat tunneille mielenkiintoa.

c. Lasten välillä

Lasten välillä näkyi tunnin aikana ajoittain vuorovaikutusta. Vuorovaikutusta ilmeni eniten alkulaulussa, missä vieritettiin palloa. Lapset saivat itse vierittää sen vierustovereille ja suurin osa lapsista näytti sormellaan, kenelle haluaa pallon vierittää. Pallo toimi vuorovaikutustilanteen välineenä. Muutoin lapset tarkkailivat pääosin toisiaan, muun muassa toistensa soittotekniikoita.

d. Vanhempien välillä

Ennen tuokioiden alkamista havaitsin vanhempien keskustelleen keskenään, sekä tuokioiden jälkeen. Ilmeisesti vanhemmat vaihtoivat kuulumisia toistensa kanssa. Muutoin tuokion aikana vanhempien välinen vuorovaikutus oli minimaalista. En nähnyt tuokioilla vuorovaikutusta, sillä vanhemmat keskittyivät lähinnä lapsensa toimintaan ja sen tukemiseen.

Millaisissa tilanteissa vuorovaikutus korostui?

Vuorovaikutus korostui kokonaisuudessaan vahvinten elein ja ilmein. Muskarissa käytettiin monipuolisesti erilaisia vuorovaikutusmenetelmiä. Tuokiolla vuorovaikutusta ilmeni aina soittamisessa ja laulamissa, jossa opettaja loi vastavuoroisuutta lapsiin ja vanhempiin antamalla mallia, muun muassa soittamisessa. Koin opettajan katsekontaktin olevan tärkeää, sillä sen avulla mielenkiintoa saatiin luotua toimintaan. Opettajan esittämällä kysymyksillä saatiin luotua lisää kommunikaatiota toimintaan ja siinä lapset saatiin mukaan vuorovaikutukseen, kun kysymykset esitettiin opettajan katsoessa heitä silmiin.

6.1 Kyselyn tulokset

Kyselyllä haluttiin ottaa selvää, onko muskarissa käyminen vaikuttanut vanhempi-lapsi-suhteeseen, sekä onko musiikki ja lapsen kanssa musisointi osana kotielämän arkea. Kyselyyn vastasivat muskarilaisten vanhemmat. Vastaaja toimii kyselyyn vastatessa itsenäisesti saamiensa ohjeiden pohjalta (Valli, 2018, 93).

Kyselyn ensimmäiseen kysymykseen vanhemmat vastasivat yksimielisesti. Muskarissa käyminen on vahvistanut heidän mielestään vanhemman ja lapsen suhdetta. Tämä vahvistaa aikaisemman teorian siitä, että vanhemman ja lapsen välinen suhde vahvistuu muskarissa (Kaipiainen, 2007, 88). Lisäksi muskarissa käyminen on tuonut yhden mukavan hetken kiireiseen arkeen ja se on lisännyt laulamista ja soittamista yhdessä kotona. Muutamassa vastauksessa vanhempia kiinnosti myös, kuinka lapsensa käyttäytyy ryhmässä.

Kyselylomakkeen toisessa kysymyksessä vanhemmat vastasivat myös yksimielisesti. Musiikki on tuotu kotiin kuuntelemisen, laulamisen, soittamisen sekä leikkimisen muodossa. Tämä on ilahduttavaa kuulla, sillä muskarissa opetellut laulut ja leikit antavat kotiin vietyinä hyvän tuen lapsen vuorovaikutuksen kehitykselle.

7 Pohdinta

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, millaisia vuorovaikutustapoja muskarissa käytetään ja millaisissa tilanteissa vuorovaikutus korostuu eri toimijoiden välillä. Lisäksi tavoitteena oli saada selville, millaisissa tilanteissa vuorovaikutus korostuu. Tutkimuksen nopea aikataulu vaikeutti tutkimuksen tavoitteiden saavuttamisessa, mutta tästä huolimatta tavoitteisiin päästiin. Lisäksi rajallinen määrä havainnointikertoja estää luomasta makrotason havaintoja. Tutkimuksesta saatiin tästä huolimatta selville keskeistä informaatiota siitä, miten vuorovaikutusta ilmenee Jyväskylän ammattikorkeakoulun Muskaristudion 1-2 vuotiaiden ryhmässä.

Vuorovaikutusta ilmeni eniten vanhemman ja lapsen välillä, sekä opettajan ja lapsen välillä. Vanhemmat keskittyivät eniten lapsensa tukemiseen läpi tuokion. Vanhemman ja lapsen välistä vuorovaikutusta tapahtui usein aikuisen kannustaessa soittamiseen sekä musiikkiliikunnassa, kun he tanssivat yhdessä. Aikuisen ja lapsen välinen vuorovaikutus on myös sitä, että aikuinen näyttää esimerkillä, miten esimerkiksi malleilla soitetaan. Aikuisen näyttämät esimerkit olivat tärkeitä lapsen kehityksen kannalta. Aikuisen tehtävä on luoda lapselle turvaa ja pysyvyyttä loruttelemalla yhdessä (Lindberg-Piironen & Ruokonen, 2017c, 105). Aikuisen

läsnäolo muskarissa toi lapselle turvaa, mikä oli erityisen tärkeää lapsen kokeiltaessa soittaa uusia instrumentteja.

Opettajan ja lapsen välinen vuorovaikutus ilmeni usein opettajan esittämien kysymysten kautta. Lapsen kielellinen kehitys on 1—2- vuotiaana nopeaa ja kehityksen kannalta on merkityksellistä, kuinka paljon lapselle puhutaan (Lindberg-Piironen & Ruokonen, 2017c, 70). Opettajan esittämät kysymykset lisäsivät lapsen sanavarastoa, vaikka lapset eivät juurikaan osanneet kielellisesti vastata niihin. Opettajan katseella oli merkitystä, ja katsomalla lapsia silmiin, se sai kaikkien huomion kiinnittymään toimintaan.

Kyselyn merkitys vähentyi tutkimuksen loppuvaiheessa, koska sain runsaasti materiaalia havainnoimalla tuokioita. Toisaalta kyselyn avulla sain merkittävää informaatiota siitä, että muskarissa käyminen on edesauttanut vanhemman ja lapsen välistä vuorovaikutussuhdetta. Lisäksi muskarissa käyminen on lisännyt musiikin roolia perheen arjessa. Muutamassa vastauksessa kävi myös ilmi, että vanhempia kiinnosti nähdä, kuinka heidän oma lapsensa käyttäytyy ryhmässä.

Tutkimustilanteen järjestäminen onnistui hyvin ja suurin osa lapsista oli paikalla tutkimuskerroilla. Näin ollen tulosten muodostaminen oli mahdollista, koska ryhmien kokoonpanot eivät vaihdelleet merkittävästi eri ohjaus- tai havainnointikerroilla. Tutkimuksen toteutuksessa huomasin, että olisin voinut panostaa enemmän laulujen etukäteisharjoitteluun. Tuolloin olisin pystynyt keskittymään paremmin ja heittäytymään omaan toimintaan enemmän, esimerkiksi esittämällä lapsille enemmän kysymyksiä. Tämän havainnoiminen kehitti ammattitaitoani, koska jatkossa osaan lisätä enemmän aikaa tuokion ennalta suunnittelemiseen. Tällöin pystyn tuokiolla keskittymään enemmän itse opettamiseen, jolloin ei tarvitse miettiä jatkuvasti tuntisuunnitelman etenemistä. Tutkimusjakson aikana ohjauskertojeni jälkeen mieleeni nousi paljon ideoita, miten toimintaa olisi voinut toteuttaa paremmin. Tuokiolle olisi voinut tuoda esimerkiksi enemmän erilaisia materiaaleja, sillä ne toimivat helposti vuorovaikutuksen luojana.

7.1 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Ihmisarvon kunnioittaminen on lähtökohta tutkimuksen eettisyyttä huomioiden. Ihmisillä tulee olla oikeus päättää, haluavatko he osallistua tutkimukseen ja heille tulisi informoida tutkimuksen kulusta. Hyvässä tutkimuksessa otetaan huomioon, että osallistujat ovat päätöskykyisiä, mutta tämän ehdon ulkopuolelle jää lapset. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2010, 25.) Tutkimuksen eettisyys huomioitiin lapsia kohtaan, sillä vanhemmilta kysyttiin etukäteen kirjallinen lupa tutkimukseen osallistumisesta sekä suostumus videotallenteen ottamisesta. Opinnäytetyöni kirjallisessa osassa lasten henkilöllisyyttä ei voi tunnistaa, koska lasten nimiä ei mainita. Tutkimusaineistossa huomioitiin vain lasten vuorovaikutustavat. Kysely toteutettiin anonyymisti.

Tutkijan osallistuminen tutkimustilanteeseen voi muuttaa tutkittavien käyttäytymistä. Tämä voi vaikuttaa tutkimustuloksiin. (Eskola & Suoranta 2003, 100). Tutkimus saatiin toteutettua mahdollisimman luonnollisissa oloissa, osana lasten arkipäivää, joten oletan, ettei läsnäoloni vaikuttanut suuresti tutkimustuloksiin.

Laadullisessa tutkimuksessa luotettavuutta parantaa tarkat kuvaukset tutkimuksen toteuttamisesta. Tutkijan tulisi perustella, mihin perustaa päätelmänsä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2010, 232-233.) Tutkimuksen aikana kuvatuista videoista saatiin analysoitua entistä tarkemmin vuorovaikutustapoja, mikä parantaa tutkimuksen luotettavuutta. Tutkimukseen osallistuva ryhmä oli kuitenkin pieni, ja tutkimuskerrat tapahtuivat vain neljän kerran aikana, joten sen tuloksia voidaan käsitellä vain pintapuolisesti.

7.2 Jatkokehitys

Jatkokehittämisen kannalta tutkimus tulisi tehdä itselle tutussa ryhmässä, jossa on toiminut pidempään opettajana. Tällöin toiminta ryhmässä olisi mahdollisimman avointa, ja lapsille mielekkäämpää ohjaajan ollessa tuttu. Luulen, että uusien kasvojen näkyminen muskarissa saattoi luoda lapsille jännitystä, minkä vuoksi he olivat hyvin ujoja.

Aiheesta voisi tehdä jatkotutkimuksen, jossa tarkastellaan samalla menetelmällä Suomen sisällä eri muskareita esimerkiksi Turussa, Helsingissä, Jyväskylässä tai Lapissa. Aikuisten ihmisten vuorovaikutustavoista voisi löytyä eroavaisuuksia, sillä Suomenkin sisällä kommunikaatiotavat eroavat toisistaan. Tutkimuksen tulisi mielestäni myös pitää sisällään useamman havainnointi- ja ohjauskerran. Tutkimusta voisi toteuttaa myös eri ikäryhmissä. Vanhemmat lapset eivät ole enää samalla tavalla riippuvaisia vanhemmistaan, jolloin olisi mielenkiintoista saada selville, millä tavoin vuorovaikutus muuttuu muskareissa lasten iän myötä.

Musiikki on osa vuorovaikutusta ja jokainen kokee musiikin oman taustansa kautta. Ihmisen oma suhde musiikkiin kehittyy jatkuvasti omien kokemusten kautta, joiden taustalla on usein vuorovaikutuskokemuksia. Läsnaolon toteaminen on kuitenkin usein aistinvaraista. Halutessamme auttaa lasta kasvamaan kuuntelutaitoiseksi ja sosiaaliseksi aikuiseksi meidän tulee antaa siihen sopiva roolimalli. (Lindberg-Piiroinen & Ruokonen, 2017a, 19). Olisi myös hienoa, että muskareissa voitaisiin tehdä esimerkiksi opettajavaihtoja eri maiden kesken. Tällöin eri maiden edustajat voisivat oppia toisiltaan vuorovaikutustavoista, sillä ne voivat vaihdella merkittävästi eri kulttuurien välillä.

Lähteet

Alasuutari, P. 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. Vastapaino.

Chen-Hafteck L., Mang, E. 2012. Music and language in early childhood development and learning. Teoksessa The Oxford Handbook of music education. Volume 1. Toim. McPherson, G, E. Oxford University Press.

Eskola, J., Suoranta, J. 2003. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2010. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Heikkinen, H. L. T. 2018. Toimintatutkimus: Kun käytäntö ja tutkimus kohtaavat. Teoksessa Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Toim. Valli, R. Ps- kustannus. 215-230.

Huotilainen, M. 2009. Musiikillinen vuorovaikutus ja oppiminen sikiö- ja vauva-aikana. Teoksessa Musiikkikasvatus. Näkökulmia kasvatukseen, opetukseen ja tutkimukseen. Toim. Louhivuori J., Paananen, P. & Väkevä L. Suomen Musiikkikasvatusseura -FisMe ry. 121-130.

Isotalus, P., Rajalahti, H. 2017. Vuorovaikutus johtajan työssä. Liettua: Balto print.

Kaipiainen, M. 2007. Varhaisiän musiikkikasvatuksen potentiaalit äidin ja vauvan vuorovaikutussuhteessa. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto. (Viitattu 29.3.2020). https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/9880/URN_NBN_fi_jyu-2007312.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Korkeamäki, R-L. 2010. Kieli ja vuorovaikutus oppimisympäristöissä. Teoksessa Lapsi ja kieli. Kielellinen kehittyminen varhaiskasvatuksessa. THL. Opas 13. Helsinki: Unigrafia. 42-53.

Lindberg-Piironen A., & Ruokonen I. 2017a. Musiikki ja me. Teoksessa Musiikki varhaiskasvatuksessa -käsikirja. Toim. Lindberg-Piironen A., & Ruokonen I. Helsinki: Classicus Oy. 13-27.

Lindberg-Piironen A., Ruokonen I. 2017b. Musiikkitoiminnan suunnittelu. Teoksessa Musiikki varhaiskasvatuksessa -käsikirja. Toim. Lindberg-Piironen A., & Ruokonen I. Helsinki: Classicus Oy. 339-378.

Lindberg-Piironen A., Ruokonen I. 2017c. Lapsi ja musiikki. Teoksessa Musiikki varhaiskasvatuksessa -käsikirja. Toim. Lindberg-Piironen A., & Ruokonen I. Helsinki: Classicus Oy. 63-141.

Marjanen, K. 2009a. Musiikkisuunnittelu varhaisiän musiikinopetuksen näkökulmasta. Teoksessa Musiikkikasvatus. Näkökulmia kasvatukseen, opetukseen ja tutkimukseen. Toim. Louhivuori J., Paananen, P. & Väkevä L. Suomen Musiikkikasvatusseura -FisMe ry. 385-406.

Marjanen, K. 2009b. The Belly-Button Chord. Connections of Pre- and Postnatal Music Education with Early Mother-Child Interaction. Väitöskirja, Jyväskylän yliopisto.

MLL. Mannerheimin lastensuojeluliitto. 2013. Lapsi eri ikävuosina 1-vuotias. (Viitattu 17.3.2020).<https://dzmdrerwnq2zx.cloudfront.net/prod/2017/08/04174311/Lapsi-eri-ikäkausina-1-v.pdf>

MLL. Mannerheimin lastensuojeluliitto. 2018. Lapsen ja vanhemman varhainen vuorovaikutus. (Viitattu 30.9.2019). <https://www.mll.fi/vanhemmille/tietoa-lapsiperheen-elamasta/vanhemmuus-ja-kasvatus/lapsen-ja-vanhemman-varhainen-vuorovaikutus/>

Niemelä, P., Siltala, P., & Tamminen, T. 2003. Äidin ja vauvan varhainen vuorovaikutus. Toim. Niemelä, P., Siltala, P., & Tamminen, T. Helsinki: WSOY

Nurmilaakso, M. 2011. Pienen lapsen kielellinen tietoisuus osana kielen kehitystä. Teoksessa Lapsi ja kieli. Kielellinen kehittyminen varhaiskasvatuksessa. Toim. M. Nurmilaakso & A.-L. Välimäki. THL. Opas 13. Helsinki: Unigrafia.

Opetushallitus. 2017. Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelma. (Viitattu 18.3.2020).
https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/186919_taideen_perusopetuksen_yleisen_oppimaaran_opetussuunnitelman_perusteet_2017-1_0.pdf

Pantsu L. 2019. Varhaisiän musiikkikasvatuksen didaktiikka 1. Luento 6.3.2019. Luento muistiinpanot. Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Ruokonen, I. 2011a. Lapsen musiikillinen maailma. Teoksessa Varhaiskasvatuksen käsikirja. Toim. Hujala, E., & Turja, L. Juva: Bookwell Oy. 122-135.

Ruokonen, I. 2011b. Musiikin monet kielet. Teoksessa Lapsi ja kieli. Kielellinen kehittyminen varhaiskasvatuksessa. Toim. M. Nurmilaakso & A.-L. Välimäki. THL. Opas 13. Helsinki: Unigrafia.

Valli, R. 2018. Aineiston keruu kyselulomakkeella. Teoksessa Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Toim. Valli, R. Ps-kustannus. 92-116.

Stern, D. 1977. Ensimmäinen ihmissuhde. K.J. Gummerus.

Tuomi, J., Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Liitteet

Liite 1. Tuntisuunnitelma

TUNTISUUNNITELMA Jyväskylän ammattikorkeakoulu –varhaisiän musiikkikasvatus

Päivä: 11.11.2019

JAMK Muskaristudio klo 17-17:45

Teema: Karhun metsään tulee talvi	
Musiikilliset tavoitteet: Perussykkeen tunteminen, kolmijakoisuuden ja tasajakoisuuden hahmottaminen	
Soittimet: Ukulele ja käsirummut	
Materiaalit: Lumipallot (pumpulia), taikapussi	
Äänitteet ja kirjat: M. Hongisto-Åberg, A. Lindeberg-Piironen & L. Mäkinen: Hip Hoi, Musisoi!. U. Piispanen: Muskarisoppa.	
Muuta huomioitavaa: Opinnäytetyön 1. tutkimuskerta	
Omat pedagogiset ja yksilölliset tavoitteet: Tunnin ohjaaminen selkein ottein ja eläytyen tarinaan	

MITÄ TEHDÄÄN? MITEN TEHDÄÄN?	Aika	MIKSI TEHDÄÄN?
1. Alkulaulu - Pallo vierii kierii	2min	1. Tuttu ja turvallinen aloitus
2. Pallo pomppii - <i>"Ilo meillä irti on, on, on, pallo kun pomppii, pom, pom, pom. Yli koko permannon, hei!"</i>	3min	2. Huomioidaan jokainen lapsi yksilöllisesti
3. Karhuhippa - Körötellään laulun sykkeessä - Nostetaan lapset ilmaan ja lopuksi kutitetaan	7min	3. Perussykkeen tunteminen
4. Karhuperhe - Liikutaan sykkeen mukana	7min	

<ul style="list-style-type: none"> - Pikkukarhu tipsuttaa - Äitikarhu tassuttaa - Isäkarhu tallustaa - Musiikki stop → Liikutaan soittimien luokse - Soitetaan rummuilla karhujen askeleet 	7min	<p>4. Perussykkeessä liikkuminen ja soittaminen</p>
<p>5. Metsäretki</p> <ul style="list-style-type: none"> - Karhut lähtevät retkelle metsään - Rytmirinkulan kanssa rytmissä mukana 	6min	<p>5. Kolmijakoisuuden ja tasajakaisuuden hahmottaminen</p>
<i>Karhujen metsässä alkaa satamaan lunta!</i>		
<p>6. Lumihiutale pehmoinen</p> <ul style="list-style-type: none"> - ”Lumihiutale pehmoinen, sinun luoksesi leijailee...” - Lapset kokeilevat miltä lumi tuntuu → Taikapussista annetaan jokaiselle lumipallo - Liikutaan musiikin mukana ja leikitään lumipallon kanssa 	6min	<p>6. Herätellään eri aisteja, huomioidaan vuodenaika</p>
<p>7. Pieni kynttilä</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rauhoitutaan - Sytytetään kynttilä - Lauletaan laulu yhdessä 	5min 2min	<p>7. Rauhoitetaan tunti, yhdessä laulaminen</p>
<p>8. Tuiki, tuiki, tähtönen</p>		<p>8. Loppurentoutus</p>
<p>9. Loppulaulu</p>		<p>9. Tunnin päätyminen tuttuun ja turvalliseen lauluun</p>

--	--	--

Liite 2. Tuntisuunnitelma

TUNTISUUNNITELMA
musiikkikasvatus

Jyväskylän ammattikorkeakoulu –varhaisiän

Päivä: 18.11.2019

JAMK Muskaristudio klo 17-17:45

Teema: Metsään tulee talvi	
Musiikilliset tavoitteet: Perussykkeen tunteminen, kolmijakoisuuden ja tasajakoisuuden hahmottaminen, koordinaation kehittäminen	
Soittimet: Ukulele	
Materiaalit: Lumipallot, rytmirinkula, kynttilä	
Äänitteet ja kirjat: M. Hongisto-Åberg, A. Lindeberg-Piironen & L. Mäkinen: Hip Hoi, Musisoi!. U. Piispanen: Muskarisoppa.	
Muuta huomioitavaa: Opinnäytetyön 2. tutkimuskerta	
Omat pedagogiset ja yksilölliset tavoitteet: Tunnin ohjaaminen selkein ottein, kysymyksiä esittäminen, kannustaminen avoimeen vuorovaikutukseen	

MITÄ TEHDÄÄN? MITEN TEHDÄÄN?		MIKSI TEHDÄÄN?
1. Alkulaulu - Pallo vierii kierii	2	1. Huomioidaan jokainen lapsi yksilöllisesti
2. Pallo pomppii - <i>"Ilo meillä irti on, on, on, pallo kun pomppii, pom, pom, pom. Yli koko permannon, hei!"</i>	3	2. Tuttu ja turvallinen aloitus
3. Karhuhippa (Mia on karhu ja Aino soittaa ukulelea) - Lähdetään kävelemään kylälle → kävellään hitaasti - <i>"Kylän väki kauhistuu ja pakoon pinkaisee"</i> → Juostaan nopeasti - <i>"Kenet karhu kiinni saa ja ketä kutittaa?"</i> → Kävelevät lapset lähtevät pakoon kutittavaa karhua - Marssitaan takaisin alkupiiriin	6	3. Perussykkeen tunteminen, rytmin tunteminen nopea-hidas

<p>4. Metsäretki (Aino ohjaa)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Taputetaan rytmit tasajakoisesti ja kolmijakoisesti - Karhut lähtevät retkelle metsään - Rytmirinkulan kanssa rytmissä ja musiikki mukana - A ja B-osassa taputetaan sykkeessä rinkulan kanssa - C ja D-osassa nouseaan ylös ja keinutaan puolelta toiselle - A ja B-osan kertauksessa marssitaan piirissä <p><i>Karhujen metsässä alkaa satamaan lunta!</i></p> <p>5. Lumihutale pehmoinen</p> <ul style="list-style-type: none"> - ”Lumihutale pehmoinen, sinun luoksesi leijailee...” - Lapset kokeilevat miltä lumi tuntuu → Taikapussista jokaiselle lumipallo - Miten lumihutale leijailee? - Kuljetetaan lumihutalletta eri tavoin - Liikutaan musiikin mukana ja leikitään lumihutaleen kanssa <p>6. VÄRIKYLPI (Leena ohjaa)</p> <p>7. Pieni kynttilä</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rauhoitutaan - Sytytetään kynttilä - Lauletaan laulu yhdessä <p>8. Loppulaulu</p>	<p>4. Kolmijakoisuuden ja tasajakoisuuden hahmottaminen</p> <p>5. Herätellään eri aisteja, koordinaation kehittyminen</p> <p>6. Värikylpy</p> <p>7. Tunnin rauhoittuminen: yhdessä laulaminen</p> <p>8. Tunnin päättymisen tuttuun ja turvalliseen lauluun</p>
--	---

--	--	--

Liite 3. Kyselylomake

Kyselylomake

(JAMK Musiikin koulutusohjelma)

JAMK Muskaristudio

1. Onko muskarissa käyminen vaikuttanut vanhempi- lapsi suhteeseen? Jos on niin miten?
2. Onko musiikki ja lapsen kanssa musisointi osana kotielämän arkea? Jos on, niin miten se ilmenee?

